

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПРАВА

**«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»**

Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції
(м. Одеса, 1 листопада 2024 року)

2024

УДК
341.231.14:355.271(062.552) П68

*Друкується за наказом ректора Національного університету
 «Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
 (наказ № 3177-44 від 08.10.2024 р.)*

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С.В.**
Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набісвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Гребенюк Дмитро Олегович – PhD, асистент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 75-річчю прийняття Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 року та Міжнародному дню прав людини. 1 листопада 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 539 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Секція № 3**МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ
ПРАВ ЛЮДИНИ****Кононець Олена Миколаївна**

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
міжнародного, цивільного та комерційного права
Державного торговельно-економічного
університету, адвокат, керівник адвокатського
бюро «Олена Кононець та партнери»*

Тимошенко Євгенія Михайлівна

*здобувачка вищої освіти Державного торговельно-
економічного університету*

**МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ
ПРАВ ЛЮДИНИ**

Європейська система захисту прав людини є найбільш розвинутою та ефективною, а для України вона має особливе значення, оскільки країна є членом Ради Європи з 1995 року. Система базується на Європейській конвенції з прав людини та низці інших документів, таких як Європейська соціальна хартія, Конвенція з прав меншин і Конвенція про запобігання катуванням. Ключовим органом є Європейський суд з прав людини, рішення якого обов'язкові для виконання всіма державами-членами. Це надає його діяльності значний вплив не лише на європейські, але й на світові стандарти у сфері прав людини. Крім Суду, у Раді Європи працюють Європейський комітет з прав меншин, Комітет із соціальних і економічних прав, а також Комітет із запобігання катуванням.

Міжнародні організації поділяються на універсальні та регіональні, а також за типами прав, які вони захищають: громадянські, політичні, економічні та соціальні. Організації, що захищають громадянські та політичні права, мають ширші повноваження, зокрема можливість розгляду індивідуальних скарг. У випадках соціальних і економічних прав можливості міжнародних організацій часто обмежені рекомендаціями та висновками. Громадянські та політичні права легше захищати, оскільки для цього від держави вимагається лише не порушувати їх. У випадку соціальних прав, для їх реалізації потрібні додаткові ресурси, тому їх виконання залежить від можливостей конкретної країни.

Міжнародні механізми захисту прав людини відіграють ключову роль у забезпеченні дотримання основоположних прав і свобод на глобальному рівні. В умовах зростання кількості конфліктів, порушень прав людини та викликів для правових систем, міжнародні інституції стають важливим інструментом захисту як для окремих осіб, так і для цілих держав. До таких механізмів належать діяльність Організації Об'єднаних Націй, Європейського суду з прав людини, Ради Європи, а також міжнародні конвенції, такі як Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Ці механізми забезпечують правові рамки для реагування на порушення прав людини, дають змогу окремим громадянам і групам осіб звертатися по допомогу, а також забезпечують відповідальність держав за порушення міжнародних норм. Дослідження міжнародних механізмів захисту прав

людини є актуальним, оскільки вони продовжують розвиватися, реагуючи на нові виклики та потреби сучасного суспільства.

Міжнародні механізми захисту прав людини — це система органів і організацій, спрямована на дотримання міжнародних стандартів прав людини або їх відновлення у випадку порушення. До них належать як міждержавні інституції, створені угодами між державами, так і неурядові правозахисні організації, що мають вплив на уряди. Важливо зазначити, що Конституція України (ст. 55) передбачає право громадян звертатися до міжнародних механізмів захисту прав людини, зосереджуючись переважно на міждержавних органах, рішення яких часто є обов'язковими до виконання [1].

Класифікація міжнародних механізмів захисту прав людини

Міжнародні механізми можна поділити на кілька категорій залежно від їхнього рівня дії та форми реалізації:

1. Універсальні механізми:

Організація Об'єднаних Націй (ООН): Найважливіший міжнародний орган у сфері прав людини. Основні органи ООН, які займаються захистом прав людини:

- Рада з прав людини — контролює дотримання прав людини у світі та здійснює універсальний періодичний огляд (UPR).
- Комітет ООН з прав людини — контролює виконання Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

- Верховний комісар ООН з прав людини — здійснює моніторинг порушень прав людини та сприяє їхньому захисту.

Пов'язані з ООН і мають глобальне охоплення. Наприклад, Генеральна Асамблея ООН та її органи прийняли низку важливих документів, таких як Всезагальна декларація прав людини. Спеціалізовані органи ООН, як-от Комітет ООН з прав людини та Верховний комісар ООН з прав людини, відіграють ключову роль у моніторингу та реагуванні на порушення прав людини [2].

2. Регіональні механізми:

- Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ): Найважливіший орган в рамках Ради Європи. Розглядає скарги фізичних і юридичних осіб на порушення Європейської конвенції з прав людини. Рішення ЄСПЛ є обов'язковими для виконання державами-членами Ради Європи.
- Американська комісія і суд з прав людини: Органи, що діють у рамках Організації американських держав (ОАД) і розглядають порушення прав людини в державах Американського континенту.
- Африканська комісія і суд з прав людини і народів: Механізм захисту прав людини на африканському континенті.

Діють у межах конкретних регіонів, таких як Європа (Європейський суд з прав людини), Америка (Міжамериканський суд з прав людини) та Африка (Африканська комісія з прав людини) [2].

Договірні механізми:

3. Договірні механізми:

- Механізми, створені на основі міжнародних договорів і конвенцій. Наприклад:
- Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.
- Конвенція ООН про права дитини.
- Конвенція проти катувань.

4. Спеціальні процедури:

- Механізми, створені для реагування на конкретні порушення прав людини або проблеми. Наприклад, спеціальні доповідачі ООН з різних питань (тортури, права жінок, права меншин).

Ключові механізми та їх функції

Ми представляємо інформацію у вигляді таблиці для більш наочного та структурованого подання матеріалу. Це дозволяє чітко показати рівень дії кожного механізму захисту прав людини та їхні ключові функції.

Механізм	Рівень дії	Функції
Рада ООН з прав людини	Універсальний	Універсальний періодичний огляд, моніторинг, резолюції
Європейський суд	Регіональний (Європа)	Розгляд скарг, винесення рішень, контроль за виконанням
Комітет ООН з прав людини	Універсальний	Контроль за виконанням Міжнародного пакту про права людини
Американський суд з прав людини	Регіональний (Америка)	Розгляд порушень прав людини в країнах

		Американського континенту
Африканська комісія з прав людини	Регіональний (Африка)	Моніторинг, розслідування порушень на африканському континенті
Спеціальні доповідачі ООН	Універсальний	Розслідування порушень прав людини в конкретних сферах

Висновок

Міжнародні механізми захисту прав людини є важливою частиною глобальної правової системи, що забезпечує контроль за дотриманням прав людини в усіх країнах світу. Їхня роль полягає в підтримці миру, правопорядку та справедливості, а також у наданні інструментів для захисту індивідуальних прав у випадках порушень. Завдяки багаторівневому підходу — від універсальних до регіональних механізмів — міжнародне співтовариство забезпечує ефективний захист прав людини в усьому світі. Міжнародні механізми захисту прав людини розвивалися не системно, а як відповідь на порушення прав після Другої світової війни. Універсальні механізми ООН доповнюються регіональними системами, що допомагає забезпечити захист прав людини на глобальному рівні. Дуже важливі міжнародні механізми захисту прав людини після відкритого воєнного нападу російської федерації на Україну, який почався 24 лютого 2022 року. Для українців ця війна принесла

масові порушення прав людини: вбивства цивільних, бомбардування житлових районів, катування, депортацію людей, зокрема дітей, та багато інших злочинів, що вимагають міжнародної уваги та втручання.

Джерела:

1. Конституція України від 1996, № 30, ст. 55. Редакція від 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Реферат на тему: «Міжнародна практика та механізми захисту прав людини і громадянина» URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9528/#:~:text=захисту%20прав%20людини,Під%20терміном%20“механізми%20міжнародного%20захисту%20прав%20людини”%20розуміють%20систему%20міжнародних,їх%20відновлення%20у%20випадку%20порушення.>
3. Сайт Офісу Президента України URL: <https://www.president.gov.ua>.

Ключові слова: Європейська система захисту прав людини, Рада Європи, Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ), ООН, універсальні механізми, регіональні механізми, права, міжнародні конвенції, Україна.

ЗАКАЛЕНКО О.В.

Окремі аспекти права звернення до адміністративного суду в умовах воєнного стану..... 160

БОДИРЄВ Д.А., ПРИСТИНСЬКИЙ Б.О.

Сучасний досвід організації фізичної підготовки для стрільби з пістолета слабкою рукою у збройних силах країн НАТО..... 166

ПІДГОРОДИНСЬКА А.В.

До питання про гарантії здійснення адвокатської діяльності в кримінальному провадженні: сучасний стан і перспективи170

Секція № 3**Міжнародні механізми захисту прав людини****КОНОНЕЦЬ О.М., ТИМОШЕНКО Є.М.**

Міжнародні механізми захисту прав людини 179

КОНОНЕЦЬ О.М., ГЛУШКО К.В.

Механізми захисту прав біженців в період збройних конфліктів186

КОНОНЕЦЬ О.М., КОБЕРНИК Д.Б.

Захист прав людини в Україні під час воєнного стану 192

КОНОНЕЦЬ О.М., ГОНЯНА К.В.

Право на справедливий суд як базова міжнародно-правова гарантія в процесі здійснення судочинства198

БОРЩЕВСЬКА О.М.

Межі дотримання прав людини щодо видозміни геному людини ... 203

ІВАНОВА Н.Г., БАСЮК В.В.

З Україною Європа змушена реформуватися (за матеріалами французької газети Le monde)..... 210

МАНУЇЛОВА К.В.

Роль міжнародного кримінального суду у розслідуванні та притягненні до відповідальності за воєнні злочини214

МІНЧЕНКО Д.А.

Виконання рішень ЄСПЛ у Великій Британії: приклад для України..... 219

СМИРНОВ М.І.

Міжнародні механізми захисту прав людини в період збройних конфліктів (в контексті співробітництва України з Міжнародним кримінальним судом)227

ФЕДОРОВА Т.С., ГАЛІМСЬКА П.В.

Міжнародно-правові стандарти правоохоронної діяльності234

ЩЕРБАК Г.Р., РАШКІВСЬКА М.В.

Міжнародні механізми захисту прав людини238

ЗУБАЙР А.

Діяльність управління ООН з прав людини в сфері менеджменту міжнародного бізнесу243